

YILMAZ
KARAKOYUNLU

Salkım
Hanım'ın
Taneleri

Türk Edebiyatı
Roman

DK 100
Cumhuriyetimiz
100 Yaşında

21. BASKI

Yılmaz Karakoyunlu, 1936'da İstanbul'da doğdu. Kamuda ve özel sektörde pek çok farklı görevde çalıştı. 1995 ve 1999 genel seçimlerinde Anavatan Partisi'nden milletvekili seçildi; devlet bakanlığı yaptı. Farklı türlerdeki edebi yapıtları gerek okurların, gerekse eleştirmenlerin beğenisini kazandı. *Salkım Hanım'ın Taneleri* romanı Yunus Nadi Roman Ödülü'ne, *Güz Sancısı* ve *Üç Aliler Divanı* romanları Türkiye Yazarlar Birliği ödülleriyle değer görüldü. Romanları sinemaya uyarlanan Karakoyunlu, yaşamını İzmir'in Urla ilçesinde ve İstanbul'da sürdürmektedir.

DOĐAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Mevsimler Eskidi Biraz
Güz Sancısı
Üç Aliler Divanı
Çiçekli Mumlar Sokađı
Rubâiler
Yorgun Mayıs Kırakları

Perize: Ezan Vakti Beethoven
Serçe Kuşun Sonbaharı
Mor Kaftanlı Selanik
Ekinler Gece Büyür
Sahilde Zaman Bitti
Kısa Kollu Ahtapot

SALKIM HANIM'IN TANELERİ

Yazan: Yılmaz Karakoyunlu

Yayın hakları: © 2023 Dođan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Simavi Yayınları, 1990

Dođan Kitap'ta 8. baskı / Haziran 2023 / ISBN 978-625-6417-61-8

Her 2000 adet bir baskı olarak kabul edilmektedir.

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Gökçen Yanlı

Sayfa uygulama: Yeşim Ercan Aydın

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Dođan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Salkım Hanım'ın Taneleri

Yılmaz Karakoyunlu

Prolog

Topkapı tramvayı, Liman Han'ın önündeki durakta bekliyordu. Gecenin son tramvayına yetişmek isteyenlerin telaşlı ayak sesleri, caddeye sağanak halinde inen yağmurun şakırtısıyla karışıyor, sonra her şeye boş vermiş bir umursamazlıkla etrafa savruluyordu. Islak ve keskin bir rüzgâr, sokakta kimi bulursa ustura gibi suratına çarpıyordu. Tramvaya önceden binmiş birkaç kişi, yağmurun tozlu camlara sıvıdığı kirli ıslaklığın arkasından seçilebiliyordu. Yüzleri yorgundu... Gece nöbetini bitirmiş son tramvaycılardı çoğu.

Gecenin yarısına doğru Bahçekapı Plantonluğu'nun ışıkları söner. Tramvayların caddeye yansıyan ölgün ışıkları, ancak parke taşlarının görünmesine imkân verecek kadar çevreyi aydınlatır. Sokağın iki tarafına dizilmiş büyük ambarların kepenkleri önünde yığılmış çöplerin kokusu etrafa yayılır. Gecenin geç saatlerinde kediler, köpekler, bazen de insanlar bu çöpleri karıştırıp rızklarını bulmaya çalışırlar. Çoğu geceler, insanlarla köpekler arasındaki bu ekmek kavgası, küfürlü bir savaşın en çirkin şekliyle sona erer. Elindeki taşı köpeğin sırtına indiren aç adamın mutlu halini, inleyen köpeğin kaçıış izler.

Köşeyi dönünce birden yükselen hanların demir kapıları üzerine yerleştirilmiş küçük lambaların ölgün ışığı altında bazen han bekçileri yârenlik eder, vakit öldürürler. Hanların karşısında sırayla dizilmiş tuhafiyeye mağazalarının süslü vitrinleri parlak ışıklarıyla herkesin gözünü alır. Sert suratlı mankenlere giydirilmiş gömlekler, kravatlar dimdik durur. Gecenin karanlığı içinde bu

asrî mumyalar, ceset yeşili yüzleriyle insanın içini ürpertir. Kadınlar için şöyle sere serpe bırakılmış iç çamaşırları, geleni geçeni kendine çeken bir yosmalık taşır gibidir. Yaz geceleri, el ayak çekilince han bekçileri bu vitrinlerin önünde toplanıp uzun uzun seyredeler. Hepsi de iç geçirip yorgun bir bekleyişte hasret gidermiş gibi mutlu bir istekle döner yerlerine. Çoğunun içindeki en büyük arzu bu vitrinlere bakmaktır. İskeleye yanaşan son vapurun düdüğü duyulunca han bekçileri, sahile doğru yürür, gelenler arasında bir hemşerisini bulmak ümidiyle vapurdan çıkanları seyrederek.

Vapurun iskeleye yanaşmasıyla birlikte telaşlı sesler, ürkek koşuşmalar ve şaşkınlık içinde ne yapacağını bilmeyen korkulu bir kalabalığın uğultusu duyulur. İlk geldikleri şehrin karşısında duraksayan insan sesleri titrektir.

Korku insanı yalvartır...

İskelenin yanına sıralanmış at arabalarının seyisleri, gelenlerin yükünü taşımak için dil dökerler. Çoğunun Türkçesi anlaşılmaz. Hepsinin elinde meşin kamçuları güven duymak için tuttukları silah gibidir. Meydan bu saatte simsiyahtır. Gelenler, kendi işini kendi görmek isteğiyle etrafı kollar, sonra, adres sormak için alttan alan sesle yardım ister. İstanbul'a ilk gelen her insanın yüreğinde ister istemez bir korku vardır.

Haydarpaşa vapurundan boşalanlar sırtlarındaki yükleriyle Bahçekapı Plantonluğu'nun çatısı altına sığınıp yağmurdan korunmaya çalışıyorlardı. Toros Ekspresi'nden çıkan yolcuların çoğu, bu büyük şehrin bilmedikleri araçlarıyla dağılıp bir yerlere gideceklerdi. İstanbul, her akşam biraz daha doluyordu.

Dört kişiydiler. Erkek orta yaşlıydı. Güçlü kuvvetli görünüyordu. Omzunda büyük bir denk, elinde iplerle sıkıca sarılmış bavullar vardı. Başında eskimiş kasketi, yakasız gömleği ve yeleğiyle küçük kasaba esnafının kokusu duyuluyordu. Kadın, tertipli birisiydi. Otuzunda görünüyordu. Bir eliyle oğlan çocuğunun

elini tutuyor, öteki eliyle bavulun bir ucuna yapışmış, dengesiz yürüyordu. İlk görenler sakat olduğunu sanabilirlerdi. Belli ki, içlerinde en yorgunuydu. Arada bir, bavulun öteki ucunu tutan ince yapılı kızına, şefkatli bir sesle güç vermeye çalışıyordu:

– Hadi kızım! Dayan! Az kaldı.

Sonra, sesine istemediği bir korku sindirip kızını yüreklendirmek istiyordu:

– Babanı kaybetmeyelim. Bu şehirde tek başımıza ne yaparız?

– Keşke Niğde’de kalsaydık.

– Kalmadığımız daha iyi.

– Neden?

Kadın cevap vermedi. Tam nedenini kendisi de bilmiyordu ama, kocasının bir pisliğe bulaşacağını hissetmiş, korkusunu açıkça söylemek yerine İstanbul’a göçmeyi özendirmek işine gelmişti. Adamın gözü dışarda değildi; evine zamanında geliyordu. İçkisi, kumarı da yoktu; ama, konuşmalarından korkuyordu. Şimdi harp zamanı; küçük kasabada kalmak yerine büyük şehirde kaybolmak daha akıllıca diye düşünmüştü.

Baba epey önde gidiyordu. Sırtındaki dengi tramvayın sahanlığına atıverdi.

Sonra bavulları dengin üstüne koyup, geriye dönerek bağırdı:

– Çabuk olun! Kalkarsa ne yaparız?

Yağmur artıyordu. Gelenlerin gücü tükenmiş, karşısındaki bilinmezliğin yarattığı korku, yüklerini daha da artırmıştı. İçerde oturana seslendi:

– Duruverin azıcık. Çocukları getirecem.

Koşup küçük oğlanı kucakladı. Kızıyla karısının ortaklaşa taşıdığı ağır bavulu yüklendi. Dördü birden plantonluğun sundurmasına sığındılar. Hepsi sahanlığın önünde toplanmıştı. Eşyalarını içeriye koymuşlar, ama tramvaya binmeye cesaret edemiyorlardı. İçerdekine sordu. Erkeğin sesi yumuşaktı:

– Bu Haseki’ye gider mi? Hani hamamın olduğu Haseki’ye?

Kimse cevap vermedi. Plantonluğun önündeki tramvaycılara döndü. Yüzünde yalvaran bir çökmürlük görölüyordu. Yalvaran yüzün çizgileri hemen yumuşar. Meşin ceketli, meşin kasketli olanı hem başını salladı, hem cevapladı:

– Gider!

Sonra ekledi:

– İstersen arkadakine geç, yeşil olanına... Daha ucuzdur. Bu kırmızı olanı pahalıdır. Üç kuruş... Birinci mevki...

Erkeği, kolundan tutarak yeşil vagonun kapısına kadar götürdü. Raylı demir kapıyı ardına kadar açtı. İyilik sever birisiydi:

– Hadi, getir denklerini buraya.

Önce adam kırmızı vagona doğru koştu. Sonra çocuklar babalarını izlediler. Kadın olduğu yerden kıpırdamadı. Adam, yerleştirdiği dengini omuzlamak için bavulları yere indirdi.

Tramvayın içinden bir ses plantona doğru bağırdı:

– Bırak yahu, bu saatte ne fark eder ki, yeşil ya da kırmızısı...

Alt tarafı üç kuruş...

Planton, tecrübeli bir endişeyle cevapladı:

– Ya kontrol gelirse? Hem sana, hem ona yazık olur.

Kadın hızla kocasının yanına koştu. Eli koynundaydı:

– Bırak orda kalsın. Üç kuruş farkı veririz.

Plantonun sesi toktu:

– Üç kuruş mühimdir hanım!

Kadın başını salladı. Bir seviyeyi hatırlatır gibiydi.

– Ben de...

Elini plantona uzattı. Yağmur, avucunda küçük bir göl oluşturdu. Paralar suyun içinde parıldıyordu. Kocasının kolunu tutup sahanlığa yöneltti:

– Çok yoruldu. Geç otur şöyle...

Sonra çocuklarını tutup tramvaya bindirdi. Ve yağmur adamaklı boşandı...

Vatman elli yaşlarında görünüyordu. Meşin kasketin altında

saçları beyaz ve kıvrıkcıktı. Önce ceketinin düğmelerini ilikledi. Boynuna atkısını sardı. Eldivenlerini giydi. Sahanlığın iki yanından yağmurla karışık sert bir rüzgâr geliyordu. Ayağıyla bir iki kere çana vurup uyarıda bulundu. Bir tür geceye allahaısmarladık der gibiydi. Demir saplı direksiyonu döndürüp yol verdi. Tramvay hafif bir sarsılmadan sonra kalktı... Antalya Ambarı, Şen İzmir Ambarı, Sivas Ambarı yazıları yavaş yavaş kayboluyordu. Liman Han geride kalmıştı...

Niğde artık çok gerilerde kalmıştı...

Adam karısını arka sıradaki meşin koltuğa oturttu. Yanına kızını yerleştirdi. Ön koltuğa geçip oğlunu kucağına aldı. Çocuk uyumuştı. Eliyle alnındaki ıslaklığı sildi. Hepsi sıırılsıklamdı. Kızı başörtüsünü çıkarıp başını kurulamak istedi. Utanıyordu. Birkaç yağmur damlası babasının ensesine değdi. İrkildi. Geri döndü. Anneden çekinir gibi bir süre durdu. Sesi sertti:

– Ört başını. Kocaman kızsın.

– Bırak kurulasın başını.

Annenin sesi kararlıydı. Kocasıyla göz göze geldi. Sonra sesini yumuşattı:

– Kurula kızım, başıma bir de hastalık çıkmasın. Sonra örter-sin yeniden.

Tramvay köşeyi dönmüş büyük hanların sıralandığı yolu geçiyordu. Sağ tarafta büyük bir binanın üzerinde boydan boya yazılmış Bi-Ba-Bo tabelası hemen okunuyordu. Kadın, “Bi-Ba-Bo acaba nedir?” diye düşündü. Yaklaştıkça vitrindeki çamaşırları gördü. Erkekler, kadınlar, çocuklar için boy boy, çeşit çeşit yün iç çamaşırları, çoraplar, kaşkollar vitrine tertipli biçimde yerleştirilmiş, bazıları mankenlerin üzerine giydirilmişti. Buğulu vitrin camlarının arkasında mankenler sanki hamamdan yeni çıkmış gibi pembe ve terliydi. “Şunlardan birisini şu kıza giydirsem kim bilir nasıl ısıtır” diye içinden geçirdi. Sonra sırasıyla mağazaların isimlerini okumaya başladı. Hepsi “gül”le başlıyordu. Gülnihal, Gülcemal,

Gülizar... Hepsi de aynı şeyleri satan mağazalardı. Hafif ışıklar içinde rengârenk eşya insanın gözünü alıyordu. Birkaç Çingene kadını Vakıf Han'ın demir kapısı önündeki çöpleri karıştırıyordu.

Biletçi, kocasının oturduğu koltuğun önünde durdu. Boynuna asılı küçük bir meşin çanta, kolunun üzerine yerleştirilmiş tahta kutu içinde renk renk biletler vardı. Elinde bir kamaşa geçirilmiş küçük, kör uçlu sabit kalem görünüyordu. Kalemin tepesine sarılmış pembe lastik binlerce bilete sürüle sürüle kirden renk değiştirmiş, soğuktan donmuş bir parmağı andırıyordu. Yorgunluktan ölecek gibiydi. İnce, uzun, sarı benizli, bezgin bir adamdı:

– Çocuğun başını kurula.

Babacan bir sestti. Biletçinin çelimsiz vücudundan emreder gibi böyle tok bir sesin nasıl çıktığına herkes şaşırırdı. Adam ürktü. Hem çocuğu uyandırmamak için özen gösteriyor, hem de eliyle başını kurulamaya çalışıyordu:

– Kaç kişisiniz?

Biletçinin tok sesi değişmiş, sanki birini okşar gibi yumuşamıştı:

– Dört kişiyiz. Haseki'ye. Hamamın olduğu Haseki'ye kadar...

Kadın, sıkılı tuttuğu avucunu açıp biletçiye uzattı. Yağmurun oluşturduğu küçücük göl hâlâ avucunun içinde duruyordu. Üç kuruş, sanki yağmur sularıyla yıkanmış aklanmış gibi pırıl pırıldı:

– Kalsın!

Biletçi, tahta kutuyu kapattı:

– Başka Haseki yok hanım. Topu topu bir tane.

Meşin çantayı boynundan çıkardı. Vatman mahallinin kapısını açtı. Birden vagonun içini ıslak bir soğuk yaladı. Vatmana seslendi:

– Haseki'ye gelince şunları indir. Ben biraz kestirecem... Boş koltuklardan birine oturdu; başını geriye yaslayıp, ayaklarını uzattı. Kasketini yüzüne örttü.

Köşede Muvakkithane'nin saati simsiyah gecede bembeyaz bir sini gibi kocaman duruyordu. Sırayla vurmaya başladı. Bir, iki, üç, dört...

I

Kelkitli Bekir'in malları bekleniyordu. İki gün önce fabrikadan yola çıktığını belirten telgraf gelmiş, ambar temizlenmiş, hamallar tembihlenmişti. Bursa'dan gelecek bir kamyon dolusu basma ve pazen hiç açılmadan depoya yerleşecek, birkaç gün sonra yüklenip Anadolu'ya postalanacaktı. Pey bile alınmıştı. Bu, Bekir'in ilk işiydi. Toplar gemiyle Trabzon'a gönderilecek, oradan Gümüşhane'ye, Bayburt'a dağıtılacaktı. Kelkitli bir hemşerisi çevre illerdeki bezzazları Bekir'e tanıştırmış, işini kurmasına yardımcı olmuştu.

Bekir, Aşirefendi Caddesi'nin köşesinde bekliyordu. Huzursuzdu. "Kamyonun şimdiye kadar gelmesi gerekir" diye düşünüyordu. Gecenin bu saatinde başlarına bir iş gelmişse vay Bekir'in halineydi. Onca emek, onca para, her şey bir anda yok olacaktı. İçi titredi. Karşı sırada hamallar toplanmış Bekir Ağa'nın haline bakıyor, hepsi içinden, onun yerinde olmayı düşleyen güzel şeyler geçiriyorlardı. Bekir'in içinden de güzel şeyler geçiyordu. İlk günlerinde Bekir de ambar sahiplerine gıptayla bakmıştı.

Yedi yıl önce Kelkit'ten gelmişti. Sırt hamalıydı. İş bulmak için çok kişiye yalvarmış, çok geceler çoluğuyla çocuğuyla aç yatmıştı. Hemşerilerinin horladığı zaman, saatlerce başıboş dolaşmış, geceyi beklemişti. El ayak çekilince Vakıf Han'ın önündeki çöp tenekelerini, Meyvehoş'un arkasındaki sebze yığınlarını bile karıştırmıştı. Bekir'in ömründe unutmadığı tek şey o geceydi. Evine dönerken gözlerinin nemlendiğini hatırlıyordu. Sultanahmet'e gidecek, hemşerisine uğrayacaktı. Birkaç kuruş borç için söyleye-

ceği yalanları kuruyordu kafasında. Ümidi yoktu. Hemşerisi, bir iki laftan sonra gene sıkıntıda olduğunu anlatacak, daha Bekir'in lafı açmasına izin vermeden parası olmadığını söyleyecekti. Bekir alışmıştı artık. Hemşerisi her defasında aynı şeyleri söylüyordu.

Soğuk bir geceydi. Gülhane Parkı'ndan yukarı doğru yokuşu tırmanıyor, bir yandan da kendi kendine bağırıp çağırıyordu. Alemdar Sineması dağılmış, son matineye gelenler ilk tramvaya binmek için durakta toplanmışlardı. Bekir de aralarına girmiş, belki bir tanıdığa rastlarım diye çevresine bakınıyordu. Tramvay yanaştı. Bir koşuşma başladı. İnsanlar birbirine sürünmeye başladılar. İçlerinden bir kadın yanındaki erkeğin koluna girip, Bekir'i iteledi:

– Git öteye. Bok kokuyorsun!

Bekir korktu, öteye gitti.

Bekir temiz adamdı. Her sabah gusul almadan işe çıkmazdı. Kimi gün peynir tenekesi, kimi gün un çuvalı taşıdığı oluyordu. “Bunlar nimettir; adam taşırken temiz olmalı” diye düşünürdü. Kadının yüzüne baktı. Saçlarını ortadan ayırmış, tam omzuna düşen kısımlarından başlamak üzere dalga yaptırmıştı. Yakışmıştı. Sarışındı. Gözlerinin içinde hor bakan bir mavilik, dudaklarında abartılı bir kırmızılık vardı. İnsanı huylandıran cinstendi. Kadının yüzüne uzunca baktı. “Bu yüzü unutma Bekir” diye söylendi.

Aradan yedi yıl geçmiş, Bekir o yüzü hiç unutmamıştı. Şimdi kendi işinin kamyonu gelecek, Sümer'in mallarını ambarın önüne yıkacaktı. “Şu kamyon bir görünse...” Heyecan içindeydi. Her şeyden işkilleniyordu. Hamallar işin dalgasındaydı. Çoğu Kelkitli hemşerileriydi. Kimisi kendinden çok önce gelmiş, ama bir türlü hamallıktan öteye geçememişti. Bekir ilk yıllarında çoğunun yanında sığıntı gibi kalmış, birkaçından borç istemek için azarlanmayı, hor görülmeyi göze almıştı. Şimdi çoğu kendisine Bekir Ağa deyip emrini bekliyordu. İçlerindeki hırsı bilmek Bekir'e

hem endişe, hem de hoşlandığı bir gurur veriyordu.

Bekir'in gözleri gene karşıdaki küçük dükkâna takıldı. "Ah şu dükkânı bir alsam, o zaman bu iş tamamdır. Sultanhamam'da mağaza, Aşirefendi'de depo... Kimse sırtımı yere getiremez artık..."

Yerinden kalktı. Kafasına koyduğu dükkânın önüne geldi. Gecenin bu saatinde meydan bomboştı. Sağına soluna baktı, sonra dükkânın boyunu adımlayarak ölçtü. Her gece aynı şeyi yüzlerce defa yapmıştı. Hamallar önceleri bu haline gülüyordu. Yavaş yavaş Bekir'i ağa olarak kabule başladılar. Saygılarının biçimi değişti. Yanına girmek için izin istiyor, fırsat kolluyorlardı. Bekir de işin farkındaydı. Mesafe koymayı öğrenmişti. Üstelik bundan hoşlanıyordu. Dükkânın boyunu birkaç defa adımlayarak ölçtü. Bir an önce eve gitmek istiyordu. Şu kamyon bir gelseydi.

Kamyon geldi.

Brandayı açtılar. Bekir mallara baktı. Büyük toplar halinde pazenler, basmalar üst üste dizilmiş, hepsi amerikanbezinden torbalara konulmuş, üzerlerine malların cinsi, metresi yazılmıştı. Topların uçlarını ince bir sicimle sıkıca bağlayıp, küçük kurşunlarla mühürlemişlerdi. Bekir'in içi yerinden oynadı. Ağlayacak gibiydi. Aklına o kadının yüzü geldi yine. Ağlamaktan vazgeçti. Hamallar sıraya girmiş bekliyorlardı. Hepsinin içinde gıpta vardı:

– İndirelim mi ağa?

– Yok! dedi Bekir, sonra ekledi.

– Hacı'yı çağırın, duasını yapsın.

– Hacı Bayburt'a gitti. Evlenecekmiş.

– Pis herif, tam zamanını buldu.

– İnsan kendi malının duasını kendi etmeli ağam!

Bekir irkildi. "Doğru" dedi kendi kendine. İçinden duasını etti. İlk topu omuzladığı gibi kamyonun altına girmeye girişti:

– Sen ağasın artık, ambar sahibi oldun; bırak biz indirelim.

– Dur ağam, biz indirelim!

Bekir bir topu daha alıp omzuna koydu:

– Ben kendi yükümü taşıyım.

Gurur duyar gibi ekledi:

– Ben hepinizden eski hamalım...

Bekir önde, ötekiler arkasında toplarla ambara doğru yürüdüler. Büyük Postane'nin arka ışıkları yanıyordu. Şeker Han'ın bekçileri ayağa kalkıp Bekir'i selamladılar. Hobyar Mescidi'nin imamı abdest alıyordu:

– Hayırlı olsun ağa!

– Sağ olun! Allah size de kısmet etsin.

Kısa sürede topları ambara yerleştirdiler. Bekir kepenkleri kendi eliyle indirdi. Kilidi vurdu:

– De hadi gidin evinize. Gelin yarın alın paranızı... Bekir'in sesinde şimdi ağalık vardı. Hamallar ayrıldılar. Birine “Dur” dedi. Hamal durdu. Demin, “İnsan kendi malının duasını kendi etmeli ağam” diyen hamaldı.

– Adın ne senin?

– Üzeyir!

Kendinden emin terbiyeli bir sestti. Bekir duygulandı:

– Babamın adı da Üzeyir'di.

– Allah rahmet eylesin.

Bekir sigara tuttu. Üzeyir almadı. İçmiyormuş. Cebinden para çıkarıp, destenin içinden birini çekerek Üzeyir'e uzattı. Üzeyir parayı aldı. Belli ki hiç görmemişti. Sevgiyle baktı. Çenesine sürdü. Katlayıp cebine koydu. Mutluydu. Öpmek için Bekir'in eline doğru uzandı. Bekir elini çekmedi; öptürdü. Üzeyir'in birkaç damla teri Bekir'in eline düştü.

– Sağ ol ağam! Bu kazandığım ilk para.

– Sen öbür gün gel bana.

Bekir karşı kaldırıma geçip ambarın kepenklerini seyretti.

Bir süre postanenin duvarına oturup gözünü tabelaya dikti. Kırmızı bir tahta üzerine iri beyaz harflerle yazılmıştı: Kelkit Manifatura...

Birkaç defa okudu. Sonra yüksek sesle okudu. Dilini alıştırdı gibi sesini daha da yükseltti. Herkese duyurmak istiyor gibiydi. Tekrar karşı kaldırıma geçti. Ambarın önüne geldi. Ambar dediğin bir kapı, aşağı inen beş basamak merdiven ve loş bir sahanlıktı. Bütün gövdesini kepenklere yaslayıp kucaklamak istedi. Uzun kollarıyla ambar kapısını bir uçtan bir uca kavırıyordu. İri elleri tabelaya uzandı. Tabelaya dokundu. Bir boydan bir boya okşadı. Sonra kendi ellerini öptü, başına koydu...

– Şükür sana Yarabbi!

Gecenin bu saatinde eve nasıl gideceğini düşündü. Yağmur başlamıştı. Son tramvaya yetişir miyim diye aklından geçirdi. Vazgeçti.

“Yürürüm be!” diye söylendi. Yarın gidip, Halit Bey’in elini öpecekti. Yarın Nefise’yi görecekti.

Nefise güzeldi. İriyarı olmasına rağmen, her giydiği kendisine yakışıyor, bakanların gözlerini uzun süre üzerinde tutuyordu. Bembeyaz teni vardı. Çıkık alnı, iri elmacık kemikleri ve üçgen çenesiyle belki alışılmışın dışında bir yüz değildi; ama, uzun boynu üzerinde çok farklı bir görünüş kazanıyordu. Bu baş sanki, bir sütunun üzerine yerleştirilmiş, başkalarının dikkatini çekmek için güçlü bir kol tarafından iki yana sallanıyormuş gibi göz alıyordu. Bekir, ilk gördüğü gün “Bu kadının kiremit rengi gözleri var” demişti. Eylül yağmurlarının yıkadığı Mühürdar damlarının nemli kiremitleri bile Nefise’nin gözleri kadar güzel değildi. Nefise o gün ağlamıştı:

– Çift!

– Tek!

Nefise elindeki kartlara baktı. Becerikli biçimde uçlarından

istediğini görecek kadar küçük aralıklarla ayırdı. Sayılar, renkler sanki ilk sevgili gibi, kendisine gülüyordu. Belli etmedi:

– Çift!

Yeşil çuhanın üzerine atılan kartları aldı. Bakmaya yürekleneemedi. Elindekilerin arasına yerleştirdi. Sakin bir gülümsemeyle kendi kendine “Bekle biraz” dedi. Gerindi. Bir sigara aldı. Yanındaki uzandı:

– Ateş!

Sesinde, yakınlık kurduğu birisinden her şeyi teklifsizce isteyebileceği rahatlık vardı. Gerginliğinin yerini emin bir sevinç almış, bütün ışıklar üzerinde toplanmış gibi aydınlanıvermişti. Yanındaki adam sigarasını yaktı. Nefise’nin elmacık kemiklerine özenle sürülmüş allığın kokusunu duyuyordu. İç geçirdi. Nefise’nin bakışları sertleşti ve sadece yanındaki azarlayan bir sessizlik içinde tekrar kartlara döndü. Bir süre baktı. Öfkeyle sigarasını söndürdü. Deminki sevincin coşkuya dönmeye hazır hovardalığı, yenik düşmüş bir acemi âşık gibi adeta ağlayacak haldeydi. Önündeki bütün fişleri masanın ortasına itti. Kartları fırlattı:

– Hepsi bu! Uzatmamın faydası yok.

– Devam etmek istemez misiniz?

Sigarasını yakan adam kalmasını istiyordu. Bütün fişlerini Nefise’nin önüne sürdü. Nefise’ye yakın oturmak bile ona istediği zevki veriyordu:

– Hayır! Çok kaybettim. Halit’i gören var mı?

Rüzgârla karışık yağmur giderek şiddetini artırıyor, Moda Kulübü’nün denize bakan camları üzerinde forsa kamçılar gibi hırslı bir esirci temposu tutuyordu. Nefise camlara yanaştı. Çıkık alnını dayadı. Buz gibi bir ıslaklıkla kendine geldi. Sonra yanaklarını dayadı; camlardaki nemi öptü. Yüzünü yıkamış gibi serinlik duyuyordu. Ağlasaydı ancak bu kadar açılabilirdi. Yanından geçen garsona sordu:

– Halit'i gördün mü?

– Halit Bey, Selim Ragıp Bey'le konuşuyor. Yukarıdalar.

– Ne konuşuyorlar?

– Bilmiyorum efendim. Beni alakadar etmiyor!

Garson uzun uzun kiremit rengi gözlerle baktı. “Böyle bir ömre yazıklar olsun, yüz kere yazıklar olsun” diye geçirdi içinden. Nefise garsonun aklında geçenleri hissetti:

– Haklısın ilgilenme böyle şeylerle.

Hafif bir sesle devam etti. “Yazıklar olsun, yüz kere yazıklar olsun.”

Sonra yukarı kata doğru yürüdü. Arkadan bakılınca, bedeninden çok yüzünü merak ettiren bir sallanış içinde merdivenleri tırmanmaya başladı. Geride sadece o bembeyaz elbisenin üzerine düşmüş sarı saçlarının davetkâr dalgalanışı kaldı.

Halit Bey, Selim Ragıp Bey'le sohbet ediyordu. Önlerinde *Gece Postası* gazetesi açılmıştı. Selim Ragıp Bey, hem gazeteden haberleri okuyor, hem de habere kendi yorumlarını katarak konuşuyordu:

– Saracoğlu'nun tek başına bunları becereceğini sanmıyorum. Reiscumhurun mutlaka fikrini ve tasvibini almışlardır. Uzun zamandır konuşuluyordu. Belki daha şiddetlisini beklemek iktiza eder. Fikrimce bu meseleyi her vesileyle ele almak muvafık olacaktır. Meclis'in meseleye tam vakıf olduğunu da zannetmiyorum.

Selim Ragıp Bey'in sesinde endişe vardı. Etrafındakileri ikna edecek rahatlık ve emniyet içinde konuşamıyordu. Ankara'dan gelen son haberleri almak için beklemiş, gazetede, arkadaşlarıyla meseleyi uzun uzun tartışmıştı. “Gidişatı iyi görmediğini söylemekle her şeyi halletmek mümkün değil” diye düşünüyordu. Belki Ankara'ya gidip, intibalarını ve fikrini Saracoğlu'na anlatması daha iyi olacaktı. İrtibatları vardı.

Üst katta sadece ikisi kalmıştı. Aşağıda başka bir dünya yaşıyorlardı. Halit Bey bir sigara daha yaktı. Bir tane de Selim Ragıp Bey'e uzattı. Selim Ragıp Bey sigarayı aldı:

İkinci Dünya Savaşı'nın buhranlı günlerini yaşayan İstanbul ve yerlerini Anadolu'dan gelenlere bırakan İstanbul zenginleri... Bu çalkantılı dönemde, Salkım Hanım'ın taneleri gibi dağılan aile ilişkileri... Varlık Vergisi'nin ağır yükünü sırtlayıp Haydarpaşa Garı'ndan Aşkale'ye sürüklenen Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Türkler... Türkiye'nin bunalımlı bir dönemini, kimi zaman öfkelenerek, daha çok da derin bir hüzne gömülerek okuyacaksınız...

Varlık Vergisi'ni en iyi anlatan kitaplardan biri olan *Salkım Hanım'ın Taneleri*, yazıldığı günden bu yana çok sayıda okura ulaştı, aynı adlı sevilen bir filme ve pek çok başka hikayeye ilham verdi.

“İkinci fincanı Ester’e verdi; kendi fincanını alarak sofanın en geniş koltuğuna oturdu. Hatır ve hayalden geçmeyen macera yorgunluklarına benzer bir oturuştı bu. Bakışlarında sert bir çıkışma isteği kadar seviyeli bir ahbablık arzusu da hissediliyordu. Dargınlık giderir gibi kahvesini içti:

- Fransızcanızda, insana mesuliyet hissettiren bir telaffuz var Behçet Bey. Beni şaşırttınız.
- Dikkatinize teşekkür ederim Madam!

Türkçenizde manayı tesadüfe bırakmayan bir keskinlik hissettim...”

